

TEMA BROJA: LOCIRATI, UHAPSITI, PREDATI

RATKO MLADIĆ U SRPSKIM MEDIJIMA

IZMEĐU DIVLJENJA I SAŽALJENJA

Velimir Čurgus Kazimir *Direktor Medijske dokumentacije „Ebart“*

U medijskom pogledu Ratko Mladić pripada onoj tematskoj liniji kojoj je nekada pripadala Jugoslovenska narodna armija, a danas Srpska pravoslavna crkva

Ratko Mladić je u većem delu srpske javnosti još uvek junak. To junaštvo nije ozbiljno narušeno ni poslednjih nekoliko godina, najviše zahvaljujući odnosu prema njemu najuticajnijih srpskih medija i jednog broja političara.

Ratko Mladić je i dalje general, a ne general u penziji. On je neosporno srpskog roda pa je sasvim nevažno čiji je državljanin. On je i srpski osiguranik, odnosno penzioner, mada ga niko ne vidi kao penzionera. Kampanje da se dobrovoljno preda Haškom sudu dolaze i odlaze. Zaklinjanja da se nikada neće predati i da nema Srbina koji je spreman da ga izda takođe se uporno nastavljaju.

O Ratku Mladiću, od milja „generalu Mladiću“, pravi se priča od 1991. godine, od časa kada je kao pukovnik JNA izvršio zadatak podrške formiranju SAO Krajine u Hrvatskoj. Malo ko se danas seća da je oficir JNA Mladić imao petkoraku zvezdu na svojoj šapki umesto srpske trobojke u vreme službovanja u Kninu. Nacionalno osveščivanje nekako se poklopilo sa njegovom vrtoglavom vojnom karijerom. Iako na beogradskom platnom spisku, Ratko Mladić je postao komandant nove vojske – Vojske Republike Srpske. Postao je neprikosnoven, ne samo u vojnom, nego i u onom širem – političkom i javnom pogledu.

Posebna zaštita

Ratko Mladić je poređen sa Kutuzovom i Žukovom (ruskim vojskovođama), ali i sa generalom Đapom (vijetnamskim), te sa srpskim vojvodama iz Prvog svetskog rata. Iz ideoloških razloga nije poređen sa nekim od partizanskih generala, makar i srpskih. Za poređenja su isključivo korišćeni likovi i dela pobedničkih vojskovođa. O Mladićevoj vojničkoj genijalnosti ispredane su prave bajke. Između ostalog, kao najviše vojno priznanje, pominjano je da se oko Mladića otimaju velike vojne sile i da mu sledi karijera predavača na prestižnoj ruskoj vojnoj akademiji. Takve priče i poređenja plod su srpske publicistike i novinarstva koji su nesumnjivo deo šireg propagandnog narodnjačko-nacionalističkog fronta.

Za razliku od prvog čoveka u političkom životu srpskog dela Bosne i Hercegovine, Radovana Karadžića, o kojem su – sa ili bez razloga, objavljujane sočne priče o njegovim strastima i gresima, o Ratku Mladiću se ništa od toga nije moglo pročitati. U medijskom pogledu Ratko Mladić pripada onoj tematskoj liniji kojoj je nekada pripadala Jugoslovenska narodna armija, a danas Srpska pravoslavna crkva. Te teme su, naime, pod posebnom medijskom zaštitom u kojoj vladaju specifični zakoni koji određuju o čemu se može, a o čemu ne može pisati. Radovan Karadžić je pripadao svetu politike pa se moglo sasvim slobodno objaviti da voli da se kocka, da gubi velike svote novca, da je, uopšte, lake ruke što se novca tiče i provoda tiče... (Svet politike, sam po sebi, mora da poseduje dozu grešnosti, laži i podvale tako da je Karadžić kockar nešto sasvim prirodno i očekivano.) O Mladiću ni jednog jedinog slova o eventualnim ovozemaljskim manama ili gresima. Ni tragična smrt njegove ćerke nije izazvala problematične komentare što bi bilo sasvim „normalno“ u srpskoj štampi da je neko drugi bio u pitanju.

Rad na oblikovanju i čuvanju mita i kulta Ratka Mladića predstavlja klasičan primer kako se povezuju opšti stereotipi, novostvorene predrasude i probuđena očekivanja javnosti. Ratko Mladić oličava uspeh u onome što se nameće opštim stereotipom: srpska vojna i ratnička superiornost u odnosu na druge narode. Svi drugi uspesi (u drugim oblastima) daleko su manje značajni i bitni. U ratu se, naime, jedino „piše“ (i kroji) istorija, a Srbima je to jedino bitno – da budu kreatori i subjekti istorije, a ne njeni puki objekti. Za razliku od Radovana Karadžića, sa Ratkom Mladićem komunicira mnogo uži krug ljudi tako da priče o njemu imaju jasno ograničenje da dolaze isključivo preko nekoliko njih u koje on ima poverenje. Jedna od takvih „posvećenih“ osoba svakako je novinarka Ljiljana Bulatović, autorka mnogih tekstova i knjiga o ličnosti i delu Ratka Mladića. Prisluškovani razgovori Radovana Karadžića „otkrivaju“ da su teme tih razgovora bile veoma široke – od svetske i nacionalne istorije preko savremene politike, do ocena vrednosti pojedinih pisaca i nacija – dok su jedini „presretnuti“ razgovori na kojima je uhvaćen Ratko Mladić bile vojne komande uključujući i onu izvornu: „raspameti“. Ko zna, možda je i Ratko Mladić delio istorijske i druge lekcije, ali za sada to nije stiglo do javnosti.

Trivijalnosti?

Kao nekada o Jugoslovenskoj narodnoj armiji, a danas o Srpskoj pravoslavnoj crkvi, u srpskim medijima ne možete saznati od čega se i kako živi(lo) u tim institucijama. Isti je slučaj i sa Ratkom Mladićem. I dok je bio na vrhuncu svoje moći, i kad je bio smenjen, i kad se povukao u duboku ilegalu, nikada se o njegovom životu – o potrebama, navikama ili mogućnostima nije pisalo. Poslovni uspeh njegove porodice ili najbližih prijatelja i saradnika, njihova moć i bogatstvo, nikada nisu bili predmet novinarskih istraživanja. Nikada nije bilo reči o Mladićevom intimnom životu – njegovim eventualnim vezama i strastima premda bi, da se bavi drugim poslom, to svakako bilo predmet interesovanja. U vreme kada je privatizacija velikih firmi predstavljala veliki mamac za mnoga imena iz političkog i javnog života Ratko Mladić se ni sa čim ne povezuje. Da li ovakva slika odgovara stvarnosti?

Otkuda Ratku Mladiću kuća u Beogradu? Otkada je vlasnik kuće? Ima li još kuća ili stanova? Kako je došao do njih? Da li su to trivijalnosti ili ozbiljne teme? U trenutku dok dvadesetak hiljada porodica vojnih lica u Srbiji živi bez pristojnog smeštaja, da li je pitanje Mladićevih nepokretnosti u Srbiji „bezobrazna“ tema? Ili, otkuda njegovom sinu uspešna kompanija sa razgranatim poslovima, posebno sa državnim firmama? Da li je to jedina firma koju Mladići poseduju? A šta je sa njegovim jatcima i prijateljima? Kako su se oni snašli u vreme velikog osiromašenja srpskog naroda? Kako su stekli pumpe, banke, hotele, uvozno-izvozne firme, otkupili šumska gazdinstva, rudnike, fabrike? O tome nećete naći ni jedan jedini tekst u novinama koje jure senzacije svih boja i ukusa.

Šta se danas uopšte piše o Ratku Mladiću? Uglavnom da je bolestan, usamljen i nemoćan. Srebrenica kao glavna tačka optužnice više se ne negira na način na koji je to rađeno pre četiri, pet godina. Ni Milošević u svojoj odbrani u Hagu nije negirao da je u Srebrenici počinjen veliki zločin. On je samo za taj zločin optužio strane obaveštajne službe. Odnos prema Srebrenici danas je prilagođen novoj situaciji. Umesto totalne negacije došlo je do uslovnog prihvatanja – broj ubijenih mora se značajno smanjiti, kao i način i vreme kada je došlo do smrti. Sve ovo je, naravno, u vezi sa prethodnim muslimanskim zločinima koji su do danas ostali nekažnjeni.

Ratko Mladić se vrlo svesno izvlači iz priče o srebreničkom zločinu i žrtvama. Naprosto se ima utisak da je reč o dva potpuno razdvojena slučaja: Srebrenici i komandantu Ratku Mladiću. Pošto je „izvučen“ iz Srebrenice, Ratko Mladić je ostao sasvim usamljen sa progoniteljima koji ga progone isključivo zbog jedne stvari: zato jer je bio na čelu odbrane srpskog naroda. On je istovremeno zaslužan za dve stvari: za spas srpskog naroda od novog genocida i za stvaranje nove srpske države na teritoriji sadašnje Bosne i Hercegovine.

Činjenice

Priče o njegovoj bolesti i smrti, kao i stalno isticanje da se on nikada sam neće predati (i da će sigurno pre izabrati samoubistvo) predstavljaju providan način da se izazove osećanje sažaljenja i milosrđa prema ovom junaku. Sažaljenje se naime odlično slaže sa divljenjem. Huškanje i manipulisanje sa sudbinama neuhvatljivih haških optuženika predstavlja posebno poglavlje u srpskoj politici i novinarstvu. Nigde se, koliko je meni poznato, putem medija ne prozivaju ljudi da izvrše samoubistva kao u Srbiji na početku dvadesetprvog veka. Ta morbidna atmosfera u potpunosti odgovara duhovnom horizontu većeg dela srpskih medija. Bojim se da ni konačno okončanje saradnje sa Haškim tribunalom – hapšenjem ili predajom optuženika – neće promeniti odnos medija i javnosti prema njima. Umesto činjenica vezanih za predmet optužbe, ocene o njihovom „liku i delu“, pogotovo kad je Ratko Mladić u pitanju, kreću se između divljenja i sažaljenja. U tom svetu osiromašenih opažanja i razmišljanja, mediji uporno daju sliku koja je veoma udaljena od svake objektivnosti i istine.

Rekord

Ratko Mladić kao tema, veoma je prisutan u srpskoj štampi. Broj tekstova o njemu nikada ne pada ispod 200 članaka mesečno. Taj broj je najčešće oko 300 tekstova. Izuzetak, odnosno rekord po broju objavljenih tekstova o Ratku Mladiću, odigrao se maja 2006, kao posledica spoljnih pritisaka i unutrašnjih akcija. Evo kako se kreće broj tekstova po mesecima:

April – 371

Maj – 708

Jun – 320

Jul – 495

Avgust – 208

U toku 2005, broj tekstova o Ratku Mladiću varirao je između 489 u decembru do 88 tekstova u maju.